

Missatge per a la 56a Jornada Mundial de les Comunicacions Socials

El proper 29 de maig, Solemnitat de l'Ascensió del Senyor, se celebra la Jornada Mundial de les Comunicacions Socials, aquest any sota el lema «Escoltar amb l'oïda del cor». El Missatge del Papa Francesc convida a centrar l'atenció sobre el verb, “escoltar”, decisiu en la gramàtica de la comunicació i condició per a un diàleg autèntic. Oferim el text íntegre en català.

23/05/2022

**MISSATGE DEL SANT PARE
FRANCESC PER A LA 56A JORNADA
MUNDIAL DE LES
COMUNICACIONS SOCIALS**

Escoltar amb l'oïda del cor

29 de maig del 2022

Estimades germans i germanes,

L'any passat vam reflexionar sobre la necessitat d'“anar-hi i veure-ho” per descobrir la realitat i poder-la explicar a partir de l'experiència dels esdeveniments i de la trobada amb les persones.

Seguint aquesta línia, ara vull centrar l'atenció sobre un altre verb, “escoltar”, decisiu en la gramàtica de la comunicació i condició per a un diàleg autèntic.

En efecte, estem perdent la capacitat d'escoltar qui tenim davant, tant en la trama normal de les relacions quotidianes com en els debats sobre els temes més importants de la vida civil. Al mateix temps, l'escolta està experimentant un desenvolupament nou i important en el camp comunicatiu i informatiu, a través de les diverses ofertes de *podcast* i *xat àudio*, la qual cosa confirma que escoltar continua sent essencial per a la comunicació humana.

A un metge il·lustre, acostumat a curar les ferides de l'ànima, li van preguntar quina era la necessitat més gran dels éssers humans. Ell va contestar: “El desig il·limitat de ser escoltats”. És un desig que sovint està amagat, però que interpel·la tots els que estan cridats a ser educadors o formadors, o que exerceixin un paper de comunicador: els pares i els professors, els pastors i els agents de pastoral, els treballadors de la

informació i els que presten un servei social o polític.

Escoltar amb l'oïda del cor

A les pàgines bíbliques aprenem que l'escolta no només té el significat d'una percepció acústica, sinó que està essencialment lligada a la relació dialògica entre Déu i la humanitat. «*Shema' Israel* - Escolta, Israel» (*Dt* 6, 4), l'incipit del primer manament de la Torà es proposa contínuament a la Bíblia, fins al punt que sant Pau afirma que «la fe ve, doncs, de sentir la predicació» (*Rm* 10, 17). Efectivament, la iniciativa és de Déu que ens parla, i nosaltres responem escoltant-lo; però també aquesta escolta, en el fons, prové de la seva gràcia, com passa amb el nounat que respon a la mirada i la veu de la mare i del pare. Dels cinc sentits, sembla que el privilegiat per Déu és precisament l'oïda, potser perquè és menys invasiu, més discret

que la vista i, per tant, deixa l'ésser humà més lliure.

L'escolta correspon a l'estil humil de Déu. És l'acció que permet que Déu es reveli com Aquell que, parlant, crea l'home a la seva imatge, i, escoltant, el reconeix com el seu interlocutor. Déu estima l'home: per això li dirigeix la Paraula, per això “inclina l'orella” per escoltar-lo.

L'home, en canvi, tendeix a fugir de la relació, a girar l'esquena i “tancar les orelles” per no haver d'escoltar. El fet de negar-se a escoltar acaba sovint per convertir-se en agressivitat cap a l'altre, com els va passar als oients del diaca Esteve, els quals es van tapar les orelles i es van abraonar tots alhora contra ell (cf. *Act 7, 57*).

Així, d'una banda, hi ha Déu, que sempre es revela comunicant-se gratuïtament; de l'altra, l'home, a qui se li demana que escolti. El Senyor

crida explícitament l'home a una aliança d'amor, perquè pugui arribar a ser plenament el que és: imatge i semblança de Déu en la seva capacitat d'escoltar, d'acollir, de donar espai a l'altre. L'escolta, en el fons, és una dimensió de l'amor.

Per això Jesús demana als seus deixebles que verifiquin la qualitat de la seva escolta: «Mireu, doncs, *com* escolteu» (Lc 8, 18); els exhorta d'aquesta manera després d'haver-los explicat la paràbola del sembrador, deixant entendre que no n'hi ha prou amb escoltar, sinó que cal fer-ho bé. Només dona fruits de vida i de salvació qui acull la Paraula amb el cor "bo i generós" i la custòdia fidelment (cf. Lc 8, 15). Només fent atenció *a qui* escoltem, *què* escoltem i *com* escoltem podem créixer en l'art de comunicar, el centre del qual no és una teoria o una tècnica, sinó la «capacitat del cor

que fa possible la proximitat»
(Exhort. ap. *Evangelii gaudium*, 171).

Tots tenim orelles, però moltes vegades fins i tot qui té una oïda perfecta no aconsegueix escoltar els altres. Realment existeix una sordesa interior pitjor que la sordesa física. L'escolta, en efecte, no té a veure només amb el sentit de l'oïda, sinó amb tota la persona. La veritable seu de l'escolta és el cor. El rei Salomó, tot i que era molt jove, va demostrar saviesa, perquè va demanar al Senyor que li concedís «un cor capaç d'escoltar» (1 Re 3, 9). I sant Agustí convidava a escoltar amb el cor (*corde audire*), a acollir les paraules no exteriorment a les orelles, sinó espiritualment al cor: «No tingueu el cor a les orelles, sinó les orelles al cor».^[1] I sant Francesc d'Assís exhortava els seus germans a «inclinat les orelles del cor».^[2]

La primera escolta que cal redescobrir quan es busca una comunicació veritable és l'escolta d'un mateix, de les exigències més veritables d'un mateix, les que estan inscrites en el més íntim de tota persona. I no podem sinó escoltar el que ens fa únics en la creació: el desig d'estar en relació amb els altres i amb l'Altre. No estem fets per viure com àtoms, sinó junts.

L'escolta com a condició de la bona comunicació

Existeix un ús de l'oïda que no és escolta veritable, sinó el contrari: escoltar d'amagat. De fet, una temptació sempre present i que avui, en el temps de les xarxes socials, sembla que s'ha aguditzat, és la d'escoltar d'amagat i espionar, instrumentalitzant els altres per al nostre interès. En canvi, el que fa la comunicació bona i plenament humana és precisament l'escolta de

qui tenim davant, cara a cara, l'escolta de l'altre al qual ens apropem amb obertura lleial, confiada i honesta.

Lamentablement, la falta d'escolta, que moltes vegades experimentem en la vida quotidiana, és evident també en la vida pública, en la qual, sovint, en lloc de sentir l'altre, el que ens agrada és escoltar-nos a nosaltres mateixos. Això és símptoma del fet que, més que la veritat i el bé, es busca el consens; més que a l'escolta, s'està atent a l'audiència. La bona comunicació, en canvi, no intenta impressionar el públic amb un comentari enginyós dirigit a ridiculitzar l'interlocutor, sinó que fa atenció a les raons de l'altre i intenta que es compregui la complexitat de la realitat. És trist quan, també a l'Església, es formen bàndols ideològics, l'escolta desapareix i el seu lloc l'ocupen contraposicions estèrils.

En realitat, en molts dels nostres diàlegs no ens comuniquem en absolut. Simplement estem esperant que l'altre acabi de parlar per imposar el nostre punt de vista. En aquestes situacions, com assenyala el filòsof Abraham Kaplan,[3] el diàleg és un “duàleg”, un monòleg a dues veus. En la veritable comunicació, en canvi, tant el *tu* com el *jo* estan “en sortida”, tendeixen l'un cap a l'altre.

Escoltar és, per tant, l'ingredient primer i indispensable del diàleg i de la bona comunicació. No es comunica si abans no s'ha escoltat, i no es fa bon periodisme sense la capacitat d'escoltar. Per oferir una informació sòlida, equilibrada i completa cal haver escoltat durant un temps llarg. Per explicar un esdeveniment o descriure una realitat en un reportatge, cal haver sabut escoltar, disposats també a canviar d'idea, a modificar les nostres hipòtesis de partida.

En efecte, només si se surt del monòleg es pot arribar a aquesta concordança de veus que és garantia d'una comunicació veritable.

Escoltar diverses fonts, “no conformar-nos amb el primer que trobem” —com ensenyen els professionals experts— assegura fiabilitat i serietat a les informacions que transmetem. Escoltar més veus, escoltar-se mútuament, també l'Església, entre germans i germanes, ens permet exercir l'art del discerniment, que apareix sempre com la capacitat d'orientar-se enmig d'una simfonia de veus.

Però, per què cal afrontar l'esforç que requereix l'escolta? Un gran diplomàtic de la Santa Seu, el cardenal Agostino Casaroli, parlava del “martiri de la paciència”, necessari per escoltar i fer-se escoltar en les negociacions amb els interlocutors més difícils, a fi d'obtenir el bé més gran possible en

condicions de limitació de la llibertat. També en situacions menys difícils, l'escolta requereix sempre la virtut de la paciència, juntament amb la capacitat de deixar-se sorprendre per la veritat — encara que sigui tan sols un fragment de la veritat— de la persona que estem escoltant. Només la sorpresa permet el coneixement. Em refereixo a la curiositat infinita del nen que mira el món que l'envolta amb els ulls molt oberts. Escoltar amb aquesta disposició d'ànim —la sorpresa del nen amb la consciència d'un adult— és un enriquiment, perquè sempre hi haurà alguna cosa, encara que sigui mínima, que puc aprendre de l'altre i aplicar a la meva vida.

La capacitat d'escoltar la societat és molt preciosa en aquest temps ferit per la llarga pandèmia. Molta desconfiança acumulada precedentment cap a la “informació oficial” ha causat una “infodèmia”,

dins de la qual és cada vegada més difícil fer creïble i transparent el món de la informació. Cal disposar l'oïda i escoltar en profunditat, especialment el malestar social augmentat per la disminució o el cessament de moltes activitats econòmiques.

També la realitat de les migracions forçades és un problema complex, i ningú no té la recepta a punt per resoldre'l. Repeteixo que, per vèncer els prejudicis sobre els migrants i estovar la duresa dels nostres cors, caldria intentar escoltar les seves històries, donar-los un nom i una història a cadascun. Molts bons periodistes ja ho fan. I molts d'altres ho farien si poguessin. Encoratgem-los perquè sigui així! Escoltem aquestes històries! Després, cadascú serà lliure de sostenir les polítiques migratòries que consideri més adequades per al seu país. Però, en qualsevol cas, davant dels nostres

ulls ja no tindrem números o invasors perillosos, sinó rostres i històries de persones concretes, mirades, esperances, sofriments d'homes i dones que cal escoltar.

Escoltar-se a l'Església

També a l'Església hi ha molta necessitat d'escoltar i d'escoltar-nos. És el do més preciós i generatiu que ens podem oferir els uns als altres. Nosaltres, els cristians, oblidem que el servei de l'escolta ens ha estat confiat per Aquell que és l'oient per excel·lència, a l'obra del qual estem cridats a participar. «Hem d'escoltar amb les orelles de Déu per poder parlar amb la paraula de Déu».^[4] El teòleg protestant Dietrich Bonhoeffer ens recorda d'aquesta manera que el primer servei que s'ha de prestar als altres en la comunió consisteix a escoltar-los. Qui no sap escoltar el germà, aviat serà incapaç d'escoltar Déu.^[5]

En l'acció pastoral, l'obra més important és "l'apostolat de l'oïda". Escoltar abans de parlar, com exhorta l'apòstol Jaume: «Tothom ha d'estar disposat a escoltar, però ser lent per parlar» (1, 19). Donar gratuïtament una mica del temps d'un mateix per escoltar les persones és el primer gest de caritat.

Fa poc ha començat un procés sinodal. Preguem perquè sigui una gran ocasió d'escolta recíproca. La comunió no és el resultat d'estratègies i de programes, sinó que s'edifica en l'escolta recíproca entre germans i germanes. Com en un cor, la unitat no requereix uniformitat, monotonia, sinó pluralitat i varietat de veus, polifonia. Alhora, cada veu del cor canta escoltant les altres veus i en relació amb l'harmonia del conjunt. Aquesta harmonia ha estat ideada pel compositor, però que es realitzi depèn de la simfonia de totes i cadascuna de les veus.

Conscients de participar en una comunió que ens precedeix i ens inclou, podem redescobrir una Església simfònica, en la qual cadascú pot cantar amb la seva pròpia veu acollint les dels altres com un do, per manifestar l'harmonia del conjunt que forma l'Esperit Sant.

Roma, Sant Joan del Laterà, 24 de gener de 2020, memòria de sant Francesc de Sales.

Francesc

[1] «Nolite habere cor in auribus, sed aures in corde» (Sermó 380, 1: Nuova Biblioteca Agostiniana 34, 568).

[2] Carta a tota l'Ordre: Fonts Franciscanes, 216.

[3] Cf. The life of dialogue. A: J. D. Roslansky (ed.), Communication. A discussion at the Nobel Conference, North-Holland Publishing Company. Amsterdam, 1969, 89-108.

[4] D. Bonhoeffer. Vida en comunidad. Ediciones Sígueme, Salamanca, 2003, 92.

[5] Cf. Ibídem, 90-91.

Copyright © Dicastero per la
Comunicazione - Libreria Editrice
Vaticana

Photo by Will Francis on
Unsplash

pdf | document generat
automàticament des de <https://opusdei.org/ca-ad/article/missatge-per-a-la-56a-jornada-mundial-de-les-comunicacions-socials/> (11/04/2025)